

שבועה שניה מי איתא כלל, ומגלן שיכולה לחול אח"כ למפרע כשישאל על הראשונה?

אמר רבא: נשבע על כבר שלא יאכלנה, ואכלה. אם שויר ממנה כזית הרי הוא נשאל עליה, ומותר לו לאכול את הכזית שנשאר. אבל אם אכלה כולה, אין נשאל עליה, שהרי כבר ליתא לשבועתו, ומה שעבר עליה, עבר, וחייב להביא קרבן אם שגג, או חייב מלקות אם עבר במזיד.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: חיכי דמי האי שבועה שנשבע על הככר? אי דאמר שבועה שלא אוכל ככר זה, הרי מכי אכל כזית קמא עבדיה לאיסוריה, וכיצד מועילה שאלה על איסור שכבר נעשה?

ואי דאמר שבועה שלא אוכלנה, מאי איריא דאשתייר כזית מהככר כדי שיוכל להשאל עליה, והרי אפילו אם נשאר מהככר כל כזית אחת, נמי יכול הוא להשאל על שבועתו. כי עדיין לא עבר עליה כל עוד נשתייר כל שהוא מהככר?

ומתריצין: אי בעית אימא, איירי בנשבע שלא אוכל. אי בעית אימא איירי בנשבע שלא אוכלנה. ולא קשיא מידי, וכדמבארין:

איבעית אימא, בנשבע שלא אוכל, ועבר על שבועתו כשאכל כזית, ובכל זאת הוא יכול להשאל. כי מינו דמהניא ליה שאלה אכזית בתרא, שעדיין לא אכלו, מהניא ליה שאלה נמי אכזית קמא שאכל. שהרי כל עוד נשאר חלק מהככר, נשאר שבועתו על מה שנשאר. וכשנשאל לחכם ועוקר את שבועתו למפרע, אין העקירה מתייחסת לכל חלק מהככר בנפרד, אלא כל שבועתו מעיקרא

ומשנינן: הא קא משמע לן: חיובא הוא דליכא על השניה והשלישית, הא שבועה עצמה איכא, דאי משכחת רווחא — חיילא השניה, וכן השלישית, אי משכחת רווחא היא תחול!

ומבארין: למאי הלכתא, כיצד יתכן שיחולו השבועות האחרות — לכדרבא. דאמר רבא: שאם נשאל על הראשונה — עלתה לו שניה תחתיה. כיון שהחכם עוקר את השבועה מעיקרה, הוי כאילו לא נשבע כלל וחלה השבועה השניה למפרע, וכן אם נשאל על השניה תחול השלישית למפרע.

לימא מסייע ליה לרבא: מי שנדר ב' נזירות, ומנה נזירות ראשונה, והפריש עליה עם סיומה קרבן, ואחר כך נשאל על נזירותו הראשונה — עלתה לו נזירות שניה בראשונה, ואינו צריך לנהוג עוד בנזירות. שהרי משנשאל על הראשונה חלה עליו השניה למפרע וקיים אותה, ועתה יכול להביא את הקרבן שהפריש עבור הנזירות הראשונה על הנזירות השניה!

ומוכח מהכא שאם נעקר הגורם המונע את חלות הדבר השני, על ידי שאלת חכם, חל הדבר השני למפרע.

ודחינן: הכי השתא? התם נזירות השניה מיהא איתא, דכי מני לראשונה בעי מיהדר מימנא לשניה בלא שאלה [אם לא היה נשאל עליה], ונמצא שאין לנזירות השניה דמיון להא דאין שבועה חלה על שבועה, דהכא בנזירות חלה הנזירות השניה בכל ענין, ולכן אם נשאל על הראשונה חלה השניה למפרע, מה שאין כן הכא, בשבועה, שכל עוד לא נשאל על הראשונה הרי

מתבטלת, ונמצא שלא עבר על שבועתו בכזית שכבר אכל.

הראשונה, הוא יכול להשאל עליה ולקיים בימים שנהג נזירות את הנזירות השניה?!

ואיבעית אימא, איירי בנשבע על הככר **שלא אוכלנה**, ובכל זאת רק **אי שייר** ממנה כזית חשיב האי זית **לאיתשולי עליה**, שמכח הזדקקות החכם לשאלה על הכזית, הותר הככר. **ואי לא** שייר מהככר כזית, אלא נשאר רק פחות מכזית, **לא חשיב** האי כל שהוא **לאיתשולי עליה**, כיון שאין החכם נזקק לו להשאל עליו, להתיר לו את שבועתו.

ומשינין: **אמר רב אשי: נזירות על שבועה קא רמית?** שאני נזירות, כיון שנזר שתי נזירות ולא נהג אלא את הראשונה, עלינו לראות: **מי גרם** לנזירות השניה **שלא תחול** עד עתה? הוי אומר, הנזירות הראשונה, לפי שתחילה עליו למנות את ימי הנזירות הראשונה ורק לאחריהם את השניה, ונמצא שהחויב למנות עתה את ימי הנזירות השניה הוא תוצאה ממניית הימים של הראשונה, ולפיכך נחשב הדבר כאילו הנזירות הראשונה קיימת. ובכך שנשאל עליה עתה **ואינה** עוד, עולים לו ימי מניית הנזירות הראשונה בתור ימי מניית הנזירות השניה.

מיתבי: מי שנדר שתי נזירות, ומנה נזירות ראשונה, והפריש עליה קרבן, ואח"כ נשאל על הראשונה — עלתה לו נזירות שניה בראשונה! ומוכח שאפילו אחר שהסתיימה הנזירות הראשונה אפשר להשאל עליה. ואם כן תיקשי, אמאי לאחר שאכל את הככר אין הוא יכול להשאל עליה?

אמימר אמר: אפילו אכלה לככר כולה נשאל עליה משום שעדיין יש שיור לשבועתו: כי **אי אכלה בשוגג** אכתי מחוסר קרבן הוא, וכל עוד לא התכפר בקרבן הרי נשתיירה שבועתו. וכמו כן **אי אכלה במזיד**, אכתי מחוסר מלקות הוא. **אבל** אם אכל במזיד וכבר **כפתוהו על העמוד** כדי להלקותו, תו **לא** נשאל עליה, על אף שעדיין לא הלקוהו, **כדשמואל, דאמר שמואל:** מי שהתחייב לקבל מלקות בבית דין, **וכפתוהו על העמוד**, ורין ברח **מבית דין**, הרי הוא **פטור** ממלקות משום שכבר התקיים בו "ונקלה אחיך לעיניך" — מכיון שנקלה הרי הוא אחיך.

ומשינין: **הבא**, בנזירות, **במאי עסקינן, בשלא כיפר** בקרבנות הנזיר, שעדיין נשתיירה נזירותו, שחייב להתכפר מחיוב נדרו בנזירות הראשונה, ולכן יכול להשאל עליה.

ופרכינן: **והתניא**, שאפילו אם כבר **כיפר** בהבאת קרבנות הנזיר, בכל זאת הוא יכול להשאל על הראשונה?!

אך דוחה הגמרא את מה שאמר אמימר שאפילו כפתוהו בלבד הרי הוא כמי שלקה ושוב לא נשאל עליה:

ומשינין: כיון שעדיין **לא גילה** את שערוותיו עדיין הוא בכלל נזירות הראשונה. **ורבי אליעזר היא**, דאמר **תגלחת הנזיר מעכבא** מלשתות יין ומלהטמא.

ולא היא! התם הא רין מהעמוד ונתבזה במנוסתו ובכך התקיים בו "ונקלה אחיך".

ופרכינן: **והתניא** שאפילו אם גלח את שערוותיו, שלא השתייר דבר מנזירותו

על שבועתו בשוגג.

ג. אכל את **שתייה בשוגג**, שבעת אכילת הככר שהתנה עליה, הוא היה שכוח משבועתו שנשבע שבאכילתה הוא ייאסר באכילת השניה, לא חלה השבועה, כמו במקרה הראשון, והרי הוא פטור על אכילת השניה, משום שלא נאסר בה.

ונקט "שתייה בשוגג" כדי לומר שלא אכפת לנו איזה ככר נאכלה ראשונה, הככר שהתנה עליה או הככר שנאסר בה, כיון שבשעת חלות השבועה, שהיא שעת אכילת הככר שהתנה עליה, לא ידע מהשבועה, היא אינה חלה.

ד. אבל, אם אכל **שתייה במזיד**, שידע בעת כז-ב אכילת הככר שהתנה עליה שבאכילתה הוא נאסר בשניה, ובעת אכילת השניה התרו בו שלא יאכלנה, הרי הדבר חלוק —

אם אכליה תחילה לתנאיה, לככר שהתנה עליה שאם יאכלנה ייאסר בשניה, **והדר אכליה לאיסוריה**, מיהייב עליה מלקות.

אך אם **אכליה לאיסוריה** תחילה, שלפני שאכל את הככר שהתנה עליה הוא הקדים ואכל את הככר שנאסר בה על הצד שיאכל את ככר-התנאי, אך בשעת אכילתו עדיין היא היתה ככר מותרת, כי ככר-התנאי עוד לא נאכלה, **והדר אכליה לתנאיה**, פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש אי לוקים על אכילה שכזאת. לפי שכאשר מתרים בו אל תאכל את הככר הנאסרת שמא תאכל את ככר-התנאי, הרי ספק לעדים המתרים בו, אם אכן יאכל את ככר התנאי. ונמצא שהתראתו היא התראת-ספק. ולכן **למאן דאמר התראת ספק שמה התראה**, חייב הכא

אבל **הכא**, לא ריין אלא רק כפתוהו על העמוד, ואין די בכך לקרות בו "ונקלה אחיך" כדי לפוטרו ממלקות.

ביאור הסוגיא דלהלן הוא לפי הסבר הריטב"א בשיטת רש"י!

אמר רבא: מי שאמר: שבועה שלא אוכל ככר זו, אם אוכל ככר זו, דינו הכי —

א. **ואכל את הככר הראשונה בשוגג, והשניה במזיד, פטור!**

והיינו שנשבע באופן שהתנה על הככר הראשונה, שאם יאכלנה, הוא יהיה אסור באכילת הככר השניה, ולאחר זמן שכח משבועתו, ואכל את הראשונה ב"שוגג", שלא היה זכור בשעת האכילה שבאכילת הככר זו הוא נאסר באכילת הככר השניה. ונמצא שבשעת חלות השבועה, שהיא שעת אכילת הככר הראשונה, לא קרינן ביה "האדם — בשבועה", שהרי שכוח הוא משבועתו ואינו זוכר שהוא נאסר עתה באכילת הככר השניה כתוצאה מאכילת הככר הראשונה. וכל שבשעת חלות איסור שבועתו אינו "האדם בשבועה", שזוכר את שבועתו, לא חלה כלל שבועתו. ולכן, אפילו אם יאכל את הככר השניה ב"מזיד", שנזכר משבועתו שאם יאכל את הראשונה הוא ייאסר בשניה, הרי הוא פטור על אכילת השניה, משום שלא חלה השבועה!

ב. ואם אכל את **הראשונה במזיד**, שידע, בעת אכילת הככר שהתנה עליה, משבועתו שנשבע שבאכילתה הוא ייאסר באכילת השניה, חלה שבועתו, ולכן, אם לאחר מכן יאכל את הככר השניה בשוגג, ששכח משבועתו, הרי הוא חייב קרבן, ככל העובר